

Rozvojová spolupráca - správa za rok 2010

Zhrnutie v slovenčine

- Správa o rozvojovej spolupráci, ktorú vydáva Výbor pre rozvojovú pomoc OECD (DAC), je kľúčový výročný referenčný dokument na štatistiku a analýzu najnovších trendov v medzinárodnej pomoci.
- Na splnenie miléniových rozvojových cieľov (MRC) zostáva len päť rokov, preto treba odvieť ešte veľa práce. Táto úloha je teraz ešte náročnejšia vzhľadom na hospodársku, potravinovú a klimatickú krízu, ktorej už niekoľko rokov čelíme. V tejto správe sa uvádza, ako rýchlo Výbor DAC reaguje. Rozvojovému rozmeru týchto kríz vyhradil na programe stabilné miesto a spoločenstvá pre rozvoj sa usiluje prinútiť, aby poskytovali viac pomoci a aby ju poskytovali účinnejšie.
- V čase hospodárskej neistoty je mimoriadne dôležité, aby sa za peniaze poskytovala hodnotná pomoc a aby sa tieto peniaze nezneužívali. Spoločenstvo pre rozvoj reaguje tak, že sa ešte viac zameriava na korupciu, sústreďuje sa na vplyvy, ktoré rozvoj prináša, viac pracuje vďaka systémom rozvojových krajín, ktorých cieľom je budovanie kapacity, a zintenzívňuje úsilie v najchudobnejších 30 % rozvojových krajín, čo je rozhodujúci krok, pokiaľ ide o splnenie MRC. V správe sa ďalej uvádza, čo členské krajiny DAC zamýšľajú urobiť, aby bola ich pomoc v nadchádzajúcich desaťročiach skutočne účinná. Zabezpečujú, aby každá ich politika zohľadňovala zmenu klímy, a vytvárajú si prístup so širším záberom.
- Táto správa je zverejnená aj na internete, aby bola najdôležitejšia práca Výboru DAC OECD prístupnejšia a aby mohol Výbor reagovať na potreby spoločenstiev, ktoré potrebujú pomoc, tak, že im zabezpečí rýchly a jednoduchý prístup k svojim analýzám a štatistikám.

„Kombinovaný vplyv potravinovej, energetickej a hospodárskej krízy predstavuje veľký problém pre spoločenstvo pre rozvoj, ktoré sa musí zaoberať otázkou skutočného vplyvu rozvoja, tým, ako ho preukázať a čo ho vlastne podmieňuje, a otázkou našej schopnosti kontrolovať ho a zodpovedať zaň.“ Eckhard Deutscher, predseda Výboru pre rozvojovú pomoc OECD

Správu o rozvojovej spolupráci vydáva každoročne predseda Výboru pre rozvojovú pomoc OECD, fóra, v ktorom hlavní bilaterálni darcovia spoločne pracujú na podpore trvalo udržateľného rozvoja. Táto správa poskytuje údaje a analýzu najnovších trendov v oblasti medzinárodnej pomoci.

Vo svojom úvode k tejto správe (kapitola 1) Eckhard Deutscher poznamenáva, že na splnenie miléniových

rozvojových cieľov (MRC) zostáva len päť rokov, preto treba odvieť ešte veľa práce. Pre hospodársku, potravinovú a klimatickú krízu, ktorej planéta v súčasnosti čelí, je táto úloha ešte náročnejšia než v roku 2000, kedy boli ciele dohodnuté.

Za posledný rok reaguje Výbor DAC na tento problém tak, že sa usiluje rozvojovému rozmeru kríz vyhradiť na politickom programe stabilné miesto, a pritom pomáha spoločenstvu pre rozvoj pri hľadaní najlepšieho možného riešenia. Deutscher uvádza, že spoločenstvo pre rozvoj nesmie postupovať „hasičským“ spôsobom. Namiesto toho sa musí sústavné sústrediť na zásady účinnej pomoci, ktoré sa uvádzajú v Parížskej deklarácii o efektívnej pomoci a Akčnom programe z Akkry (Príloha A): „Svet sa od základov zmenil, ale rozvojové ciele zostávajú rovnaké.“

Dodržiavanie našich sľubov

Keď už nebolo pochyb o rozsahu finančnej a hospodárskej krízy, spoločenstvo pre rozvoj pozorne sledovalo, či dosiahne úrovne oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA). Úľava bola priam hmatateľná, keď Výbor DAC zverejnil čísla ODA za rok 2008, ktoré naznačili, že objem pomoci dosiahol maximálnu historickú úroveň: 121,5 miliardy USD. Väčšina darcov DAC plánuje pomoc ďalej zvyšovať, ale ešte majú pred sebou kus cesty, ak chcú splniť prísľuby, ktoré odzneli na samitoch G8 v Gleneagles a OSN Millenium +5, t.j. zvýšiť pomoc na 130 miliárd USD do roku 2010 za stálych cien z roku 2004.* Nie všetci darcovia svoje prísľuby dodržali, čo hádže zlé svetlo na dôveryhodnosť ostatných (kapitoly 1 a 8). Výbor DAC bude naďalej sledovať plnenie sľubov darcov v oblasti pomoci.

Dôležitým ukazovateľom pokroku darcov, pokiaľ ide o zlepšenie poskytovania pomoci, je rozsah, do ktorého sa ich pomoc poskytuje bez komerčných záväzkov, t.j. nezáväzne od dodávateľov v darcovskej krajine. Členské krajiny DAC sľúbili v rámci Akčného programu z Akkry, že čo najskôr zabezpečia, aby sa ich pomoc stala neviazanou. Hoci darcovia tvrdia, že 79 % všetkej bilaterálnej oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) je neviazanej (údaje z roku 2007), podiel pomoci, ktorá ešte smeruje k dodávateľom darcovskej krajiny, stále predstavuje dôvod na obavy.

* Keďže veľa cieľov bolo vyjadrených ako podiel HNP, klesajúci HNP v darcovských krajinách spôsobil pokles celkovej hodnoty tohto odhadu na 124 miliárd USD v cenách z roku 2004.

Dôkaz, že pomoc má zmysel

V časoch hospodárskej núdze chcú občania ako darcovských, tak aj rozvojových krajín záruku, že pomoc má zmysel, že poskytuje hodnotu za peniaze a že ju nezneužívajú skorumpované vlády. Spoločenstvo pre rozvoj rieši tieto problémy nasledujúcim spôsobom:

- Boj proti korupcii. Parížska deklarácia o efektívnej pomoci stanovuje jasný praktický plán na zlepšenie kvality a pozitívneho vplyvu rozvojovej pomoci prostredníctvom boja proti korupcii. Zaväzuje darcov zvyšovať podporu úsilia rozvojových krajín zameraného na boj proti korupcii, združovať sa so štátnymi iniciatívami a podporovať reformy zamerané na boj proti miestnej korupcii. Výdavky darcov na iniciatívy zamerané na zlepšenie riadnej správy v oblastiach, v ktorých je výskyt korupcie najpravdepodobnejší, ako napríklad systém obstarávania a finančného riadenia, sa sústavné zvyšujú (obrázok 7.1, kapitola 7).
- Orientácia na výsledky. Veľa členov DAC reformuje svoje rozvojové systémy tak, aby sa riadili výsledkami, čiže aby sa orientovali iba na maximálny vplyv na zníženie chudoby a ďalšie MRC (kapitola 2). Napríklad, viac darcov teraz vytvára projekty a programy zakladajúc si na výsledkoch, ktoré očakávajú oni sami alebo ich partneri. Tiež zabezpečujú, aby mali tieto programy jasné ciele, čo umožní vplyvy lepšie zhodnotiť. A viac darcov zapája aj mechanizmy, ktoré zabezpečia, že informácie o výsledkoch sa môžu použiť aj pre iné projekty a politiky. Ale zapájanie takých

systemov - a zameriavanie sa na hmatateľný vplyv na chudobu a ďalšie rozvojové priority namiesto na výstupy - je výzvou pre všetkých darcov.

- Hodnotenie vplyvu. Hodnotenie - zmeranie vplyvu na rozvojové ciele - je veľmi dôležitým mechanizmom transparentnosti a zodpovednosti. Aby Výbor DAC pomohol darcom zlepšiť si hodnotenie a viac pracovať na spoločných cieľoch, vytvára nové kvalitatívne štandardy hodnotenia (kapitola 2).
- Komunikácia vplyvu. Dokázať a odkomunikovať, že peniaze určené na pomoc sa dobre spravujú a že majú svoj vplyv, nie je jednoduché. Keďže zásady Parížskej deklarácie sa zameriavajú na proces, napríklad na nasmerovanie pomoci cez štátne systémy a spoločnú prácu darcov, je ťažké pripísať konkrétne výsledky konkrétnym darcom. Členovia DAC skúmajú inovatívne spôsoby riešenia problému, ktorý predstavuje odkomunikovanie vplyvu. Japonsko napríklad používa na podávanie vlastných správ rámce partnerských krajín na zhodnotenie plnenia (vytvorené na sledovanie pokroku rozvoja). Tento prístup darcom umožňuje, aby používali zdieľané ukazovatele, najmä tie, na ktorých sa dohodli s partnerskými krajinami (kapitola 2).

Tvorba kapacity pre účinný rozvoj

Ak má byť pomoc účinná, musia darcovia rešpektovať rozvojové priority a procesy partnerských krajín pred svojimi vlastnými rozvojovými politikami a postupmi. Okrem iného to znamená používanie vlastných administratívnych systémov krajiny na poskytovanie pomoci (kapitola 3). Desaťročia skúseností v oblasti rozvoja ukazujú, že obchádzanie systémov a politik danej krajiny oslabuje schopnosť krajiny viesť vlastnú budúcnosť. Plnia darcovia cieľ OECD používať štátne systémy pri drvivej väčšine svojho úsilia zameraného na pomoc? Len 45 % pomoci určenej 54 rozvojovým krajinám, ktoré sa skúmali v roku 2008, použilo štátne systémy finančného riadenia (obrázok 3.1, kapitola 3) a v niektorých prípadoch kleslo používanie systémov partnerskej krajiny v období rokov 2005 až 2007.

Z dôvodu napríklad rizika korupcie a nedostatku kapacity sa veľa darcov domnieva, že je príliš riskantné nechať plne rozhodovať rozvojovú krajinu o tom, čo urobí s peniazmi určenými na pomoc. Tieto riziká použitia štátnych systémov sa však musia vyvážiť výhodami, ktoré sú často zle pochopené alebo nedobre vysvetlené. Jedným z dôvodov je, že výhody sú inštitucionálne, dlhodobé a roztrúsené.

OECD/DAC podporuje a nabáda darcov, aby používali štátne systémy, a s potešením sleduje pokrok, ktorý niektorí darcovia urobili v systematickom podporovaní používania štátnych systémov vo svojich programoch. Európska komisia napríklad vytvorila vnútorný informačný systém na sledovanie pokroku používania štátnych systémov. Niektorí darcovia tiež vyvíjajú tlak na partnerské občianske združenia, aby svoju prácu vykonávali prostredníctvom systému danej krajiny. Výbor DAC vytvoril Celosvetové partnerstvo pre posilnenie a používanie štátnych systémov, ktoré združuje darcovské a partnerské krajiny a ktorému spoločne predsedajú Ghana a Spojené štáty americké.

Cieľ: tradičný spôsob rozvoja už nie je prijateľný

Problémy, ktorým čelíme pri plnení MRC, nezvládneme len s opatrným rozvojovým programom s úzkym záberom. V posledných rokoch sa ukázalo, aký obrovský vplyv majú na rozvoj globálne faktory, medzi ktoré pomoc nepatrí. Najdôležitejšie sú teraz základné reformy a spoločné úsilie, ktoré bude presahovať tradičné bojisko doteraz vyhradené len pre pomoc.

Po prvé, ak sa nebudeme zaoberať zmenou klímy, pokrok smerom k vyriešeniu ďalších hlavných rozvojových priorít bude vážne ohrozený (tabuľka 5.1, kapitola 5).

Kým rozvinutý svet vyvíja maximálne úsilie na vypracovanie stratégií na znižovanie skleníkových emisií, všetky krajiny by sa mali snažiť znižovať množstvá oxidu uhličitého. A rozvojový svet potrebuje pomoc, aby

sa mohol prispôbiť vplyvom už meniacej sa klímy. Opatrenia na prispôsobenie sa sa musia stať neoddeliteľnou súčasťou hospodárskych politík, rozvojových projektov a úsilia zameraného na medzinárodnú pomoc. Výbor DAC pripravil usmernenia, pokiaľ ide o integráciu prispôsobenia sa zmene klímy do rozvojovej spolupráce na všetkých úrovniach, od lokálnej úrovne cez projektovú úroveň po úroveň štátnej politiky. Kým rozvojové krajiny sa musia usilovať o integráciu prispôsobenia sa zmene klímy, medzinárodní darcovia majú významnú úlohu pri podporovaní ich úsilia, a to buď priamym financovaním, alebo podporovaním tvorby kapacity, napríklad pre sledovanie klímy alebo hodnotenie budúceho vplyvu zmeny klímy a priority prispôsobenia sa na národnej úrovni (kapitola 5).

Po druhé, kým veľa krajín robí pokrok smerom k plneniu miléniových rozvojových cieľov, tretina všetkých rozvojových krajín zaostáva (obrázok 6.1, kapitola 6). Táto skupina asi 50 krajín predstavuje najchudobnejších z chudobných. Vo väčšine z nich celú situáciu zhoršujú násilné konflikty a zlé riadenie. A aj keď dostávajú 38 % ODA, zlepšenie podmienok týchto nestabilných štátov je nevyhnutné, pokiaľ chceme splniť MRC. Keď ministri OECD pre rozvoj zistili, že nestabilné štáty si vyžadujú osobitnú pozornosť, podporili súbor desiatich Zásad dobrej medzinárodnej angažovanosti v nestabilných štátoch a situáciách (2007). Práca na sledovaní implementácie týchto zásad v šiestich nestabilných štátoch ukázala, že ponúkajú užitočný rámec pre usmernenia v takom zložitom a náročnom prostredí.

Po tretie, väčšina krajín s nízkym príjmom považuje obchod za kľúčový prvok svojich stratégií zameraných na rast a znižovanie chudoby. Zvyšujúcu sa otvorenosť trhov musia sprevádzať politiky, ktoré dokážu rozdeliť výhody obchodu rovnomerne medzi všetky rozvojové krajiny a rovnomerne v ich rámci, aby sa ich obyvatelia dostali z chudoby (kapitola 4). Je to mimoriadne dôležité v kontexte hospodárskej krízy, ktorá spôsobila, že obchod klesol o asi 10 %, čo oslabuje dôveru v úlohu obchodu ako ťahúňa rastu a znižovania chudoby. Iniciatíva Air for Trade (Pomoc za obchod) pomáha rozvojovým krajinám prekonať informačnú, politickú, procedurálnu a infraštruktúrnú stagnáciu, ktorá mnohým z nich bráni ťažiť z lepšieho prístupu k medzinárodným trhom alebo zo súťaženía s bohatšími krajinami. Najnovšia kontrola OECD tejto iniciatívy odhalila veľa úspechov od roku 2005, kedy sa začala, a to vo forme lepšieho poskytovania pomoci za obchod a zvyšovania objemu zdrojov od darcov.

V novom globálnom kontexte bude pokrok v týchto a ďalších významných oblastiach znamenať transformáciu Výboru DAC. Budúci Výbor DAC sa bude omnoho viac angažovať v širšom globálnom spoločenstve pre rozvoj. Bude zabezpečovať, aby boli politiky súdržnejšie celoplošne, nie len v rámci pomoci alebo rozvoja, a aby mali globálne otázky, ako napríklad zmena klímy a svetový obchod, väčší vplyv na tvorbu a realizáciu politík. Bude si to vyžadovať lepšie a účinnejšie nástroje politiky, najmä hodnotenia a štatistiky (kapitola 8). Bude to znamenať väčší dôraz na sledovanie vplyvu a volanie na zodpovednosť. Napokon, bude to znamenať aj to, že budeme musieť byť oveľa viac proaktívni a inkluzívni s ostatnými, napríklad rozšírením členstva v DAC. Slovaní predsedu výboru DAC: „Na rozvojovú spoluprácu sa musíme pozeráť ako na strategickú investíciu do spoločnej budúcnosti. V globalizovanom svete je to kľúčový nástroj, ak chceme dosiahnuť stabilitu, hospodársku integráciu, osobnú bezpečnosť a príležitosti pre všetkých.“

© OECD 2010

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

K dispozícii sú bezplatne v on-line kníhkupectve OECD:
www.oecd.org/bookshop/

Viac informácií získate v Divízii autorských práv a prekladov OECD Riaditeľstva verejných záležitostí a komunikácie: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Navštívte našu webovú lokalitu www.oecd.org/rights/

